

сфері» [6]. На їхній погляд, одним із напрямів вирішення актуальних проблем економічної безпеки має стати постійний експертно-аналітичний моніторинг рівнів та загроз економічній безпеці та її складових частин. Беззаперечним є той факт, що такий напрям вирішення окреслених проблем зберігає значну актуальність, а в умовах різкого розширення та посилення потужності загроз, зумовлених повномасштабною агресією РФ проти України, набуває особливого значення.

Викладене вище дає підстави для таких висновків. В умовах воєнних викликів розвитку нашої країни актуалізується питання не лише нівелювання існуючих загроз, а й розуміння їхнього сутнісного змісту. Встановлено, що загрози економічній безпеці мають як внутрішню, так і зовнішню природу та потребують нейтралізації за допомогою механізмів державного регулювання. В даному контексті система раннього виявлення та попередження загроз економічній безпеці як на макроекономічному, так і мікроекономічному рівнях має ґрунтуватися на всебічному багатокритеріальному поглибленому аналізі їхнього змісту, що дозволить систематизувати їх та обрати найбільш дієві засоби та механізми протидії цим загрозам. На даний час в Україні сформувалося законодавство, що регулює політику держави в сфері економічної безпеки. Однак розв'язана російською федерацією війна проти України обумовлює потребу в оновленні цієї галузі законодавства з огляду на особливості політики в сфері економічної безпеки у повоєнний період

1. Ситник Г. В., Блакита Г. В., Гуляєва Н. М. та ін. Економічна безпека підприємства в Україні : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 284 с.
2. Васильців Т. Г., Дуб А. Р., Кирик І. М., Луцків О. М. та ін. Економіка регіонів України в умовах війни: ризики та напрямки забезпечення стійкості : наук.-аналіт. видання. Львів : ДУ «Інститут національних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України», 2022. 70 с.
3. Білоусов Є. М. Актуальні проблеми господарсько-правового забезпечення економічної безпеки України. Харків : Право, 2017. 240 с.
4. Давиденко С., Єгорова О., Приходько В., Матішак П. та ін. Економіка та економічна безпека держави. Теорія та практика : монографіч. навч. посібник. Ужгород : РІК-У, 2017. 388 с.
5. Туренко А. Ю. Реалізм нової політики економічної безпеки як засіб забезпечення суверенітету України. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 5. С. 39–42. URL : [http://lsej.org.ua/5\\_2023/6.pdf](http://lsej.org.ua/5_2023/6.pdf).
6. Актуальні виклики та загрози економічній безпеці України в умовах воєнного стану. Національний інститут стратегічних досліджень. URL : <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/aktualni-vyklyky-ta-zahrozy-ekonomichnyi-bezpetsi-ukrayiny-v>.

УДК 331.108

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/233-235

**Тетяна АЛЬОШИНА**

професор кафедри аналітичної економіки та менеджменту,  
кандидат економічних наук, доцент

**Сергій КІСЕЛЬОВ**

студент магістратури ННІ права та інноваційної совіти  
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

## **ВПЛИВ ФАКТОРІВ МАКРОСЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ**

Рівень розвитку кадрового потенціалу підприємства є ключовим чинником ефективного функціонування останнього, оскільки саме кваліфіковані кадри є основою підприємства та рушійним механізмом його діяльності. Потенціал персоналу підприємства є сукупністю можливостей працівників, запорукою продуктивності праці та ефективним інструментом підвищення конкурентоздатності на ринку функціонування. Сучасні умови розвитку українських підприємств вимагають застосування ефективних механізмів розвитку

та формування кадрової складової, що і обумовлює актуальність додаткових досліджень відповідної проблематики.

Під кадровим потенціалом підприємства доречно розуміти сукупність здібностей і можливостей кадрів, які забезпечують останнім здатність досягати довгострокових цілей розвитку підприємства [1, с. 112].

О. Скорук стверджує, що кадровий потенціал є сукупністю потенційних здібностей і можливостей кадрів підприємства, які використовуються або можуть бути використані для забезпечення виконання завдань щодо перспективного розвитку підприємства і досягнення його цілей [2].

У своєму дослідженні І. Дашко описує кадровий потенціал як можливості певної категорії робітників, фахівців, інших груп працівників, які можуть бути задіяні в процесі трудової діяльності, виконуючи не тільки посадові обов'язки, а й додатково поставлені завдання [3].

О. Ковальова трактує кадровий потенціал як трудові можливості підприємства, освітньо-кваліфікаційний рівень, психофізіологічні характеристики та мотиваційний потенціал працівників, за допомогою якого останні набувають здатності до генерування ідей та створення нової продукції [4].

На думку авторів, визначення сутності поняття «кадровий потенціал» має включати усі перераховані вище характеристики, оскільки останній є уніфікованою категорією, яка визначає якісні та кількісні характеристики працівників, їхні наявні та потенційні можливості, які застосовуються або можуть бути використані у процесі виконання посадових обов'язків та творчих завдань.

Кадровий потенціал підприємств формує кадровий потенціал галузей та всієї економіки, утворюючи сукупність усіх якісних та кількісних характеристик кадрового складу на рівні держави та її окремих регіонів, яка є необхідною умовою функціонування економіки під час дії воєнного стану.

Необхідно зазначити, що формування кадрового потенціалу – це процес створення реального потенціалу живої праці, знань і навичок усього колективу підприємства, галузі або держави.

Формування кадрового потенціалу цілком залежить від впливу факторів середовища функціонування.

В науковій літературі описані різноманітні фактори, які чинять безпосередній вплив на формування кадрового потенціалу та мають стимулюючий або дестимулюючий вплив. До переліку відповідних факторів відносять демографічні, соціальні або соціально-економічні, освітні або освітньо-культурні, політичні, нормативно-правові, інноваційні та інфраструктурні.

Характер впливу відповідних факторів залежить від інтенсивності та спрямованості дії останніх.

Одним з ключових факторів формування кадрового потенціалу є демографічна складова, оскільки в кризових умовах проявляється звуження демографічного базису відтворення населення, внаслідок чого відбувається зниження рівня очікуваної тривалості життя, зростає рівень захворюваності, збільшується обсяг міграційних процесів.

Не менш важливими вважаються економічні фактори, оскільки останні впливають на еволюційні зміни кадрового потенціалу через створення можливостей зайнятості, реалізації накопиченого потенціалу у процесі трудової діяльності.

Роль соціальних факторів полягає у забезпеченні розвитку кадрового потенціалу через можливості забезпечення належного рівня життя, доходів, підвищення кваліфікаційного рівня працівників та їхнього саморозвитку.

Інфраструктурні фактори є підґрунтям забезпечення життєдіяльності працівників за допомогою отримання якісної освіти, поліпшення якості освітніх послуг та розвитку соціально-культурної складової.

Вплив освітніх факторів також виступає базисом отримання якісної освіти на базовому середньому, професійно-технічному та вищому рівнях освіти, забезпечення можливостей систематичного підвищення кваліфікації.

Гарантування прав та свобод є завданням та сферою впливу нормативно-правових факторів, які впливають на формування кадрового потенціалу шляхом забезпечення його розвитку.

Інноваційні фактори також суттєво впливають на формування кадрового потенціалу, створюючи або порушуючи можливість до творчої продуктивної праці, опанування нових

знань і вмій шляхом використання інноваційних технологій, пристроїв та програм.

В сучасних умовах функціонування країни на особливу увагу заслуговують політичні фактори, адже політична ситуація сьогодення здійснює неабиякий вплив на всі сфери життя людей та вказані вище фактори розвитку кадрового потенціалу через нестабільну ситуацію в країні, яка спричинена військовою агресією росії проти України.

Таким чином, посилюється вагомість дії факторів дестимулюючого впливу на розвиток кадрового потенціалу в умовах військової агресії, що посилюють ризики погіршення кількісних та якісних характеристик кадрового потенціалу країни, спричиняючи ризики зниження ефективності економічного розвитку держави під впливом кризових явищ у демографічній, соціальній та економічній сферах.

1. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 352 с.
2. Скорук О. В. Теоретичні основи формування та використання кадрового потенціалу суб'єктів підприємництва. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 7. Ч. 3. С. 95–98.
3. Дашко І. М. Кадровий потенціал: сутність та фактори розвитку: *Економіка та держава*. 2017. № 1. С. 65–68.
4. Польовий П. В. Кадровий потенціал органів публічної влади в умовах розвитку цифрового суспільства: теоретичний аспект. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2022. № 5. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2682>.

УДК 336.225.68:343.359.2

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/235-236

**Аліна ДІЛГУЛ**

доцент кафедри цивільного права  
та процесу Дніпропетровського  
державного університету внутрішніх  
справ, кандидат юридичних наук

**Світлана ЙОВРАХ**

адвокат

## **ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОДАТКОВІ ПРАВОПОРУШЕННЯ**

Фінансова відповідальність за податкові правопорушення стає невід'ємною складовою економічної системи, де держава і громадяни взаємодіють у сфері оподаткування. Податкова система відіграє ключову роль у забезпеченні сталого функціонування держави, а фінансова відповідальність стає гарантом її ефективності. У цьому контексті важливо розглядати поняття та сутність фінансової відповідальності за податкові правопорушення як феномен, що має комплексний вплив на економіку та соціальні процеси. Так, М. Смакограй доречно відзначає, що «створення дієвого механізму застосування відповідальності є необхідним для забезпечення порядку та безпеки у державі. Саме держава має виняткове право на застосування примусу задля забезпечення і підтримання існування суспільства на високому рівні, створення умов для його розвитку, гарантування верховенства права. Однією з найважливіших у системі юридичної відповідальності є фінансова відповідальність» [1, с. 42].

Раніше усі питання, пов'язані із забезпеченням безпеки, покладалися на державні органи. Історичний аспект є основою вивчення будь-якої наукової категорії, оскільки історичні корені й джерела допомагають детальніше розкрити її зміст. Вирішення наукових проблем, пов'язаних з економічною безпекою, має досить нетривалу історію, яка починається з використання Ф. Рузвельтом терміна «економічна безпека» при проведенні аналізу внутрішніх проблем Сполучених Штатів Америки [5, с. 22].

В. Мушенюк також слушно відзначає, що «важливою умовою забезпечення законності та правопорядку в державі є нормативно-правове закріплення механізму юридичної відповідальності, яка відіграє особливу роль у політичному, економічному, соціальному житті суспільства та розвитку держави. Одним із дискусійних питань є визнання